קהילות

איגוד עמלי התורה בארץ הקודש

בס"ד ◆ גליון כ"ג ◆ ניסן התשפ"ב ◆ 0799-444-971 ◆ a0799444971@gmail.com

הספדו של חכם

דברי הספד והתעוררות על רבן של ישראל
מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל
מאת מורנו הגאון הגדול רבי שלמה ידידיה זעפראני שליט"א
ראב"ד ור"כ כתר תורה, נשיא איגוד עמלי התורה בארה"ק

בא השמש בצהרים

א) בעת עלייתו בסערה השמימה של רבן של כל ישראל מרן שר התורה רבי שמריהו יוסף חיים זצוק"ל (נלב"ע ט"ו אדר השני תשפ"ב) זעקו כל ישראל את זעקת אלישע הנביא על רבו אליהו הנביא - "ויעל אליהו בסערה השמימה, ואלישע רואה והוא מצעק - אבי אבי רכב ישראל ופרשיו" (מלכים ב פ"ב יא - יב) ופרש"י בשם תרגום יונתן - רבי רבי דשב להון לישראל בצלותיה מרתיכין ופרשין.

ב) ועוד איתא בגמ' סנהדרין (פ"ח:) בעת פטירתו של רבי אליעזר הגדול ובעת שהיו נושאין את מטתו מקסרי ללוד במוצאי שבת ופגע בו רבי עקיבא והיה מכה בשברו עד שדמו שותת לארץ, פתח עליו בשורה ואמר - אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרצותן.

ובתוס' שם הקשו והלא הוזהרנו "ושרט לנפש לא תתנו בשברכם" ותירצו דלא הוזהרנו בכך אלא כשהצער הוא מחמת המת, אבל כאן היה צערו של רבי עקיבא על התורה שנסתלקה מאתנו וכפי שאמר ר"ע שמעתה לא יהא לו למי לשאול ספיקותיו. ועיין מנחת חינוך (מצוה תס"ז אות ב') אשר הביא את הגמ' מכות (כ:) דשם מבואר דהשורט על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים אינו עובר משום שרט לנפש. רע"כ ה"ה הכא אע"ג שהיה בעת מיתתו של ר"א, מ"מ ר"ע לא הכה בשברו משום המת אלא משום תורתו שנסתלקה.

ג) וזה שתרגם יונתן "אבי אבי" - רבי רבי, וכדאמרינן בסנהדרין (יט:) שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. וכך פירשו הרד"ק והרלב"ג ביחס לאלישע הנביא שהתלמידים נקראים בנים כדכתיב "בני הנביאים" (מלכים ב פ"ב פס' ג'). וכך הרב נקרא אב כי הוא המוליד שכל התלמיד.

וכתב המהרש"א בסנהדרין (סח) דר"ע ביחס לר"א איין את תוקף כחו של ר"א במלחמתה של תורה כרכב וכפרשים. ואילו אלישע ביחס לאליהו הנביא דבר גם על כח תפילתו שטובה לעם ישראל מרכב ופרשים.

ועוד שמעתי לפרש " אבי אבי " - אבי ואמי, כי האב מוליד והאם יולדת. והמלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו. דהיינו שלא רק שמילד את שכלו וחכמתו, אלא מטפל בו כאם המטפלת בבנה. וכך נוהג בו הרב טובת עין להיות מסביר לו את התורה עד שיהיו נמסכים ונבלעים בו.

ד) וכך היה מרן שר התורה בעל שונה הלכות, ובעל דרך אמונה, ובעל אורחות יושר, רבן של כל ישראל בעמוד התורה , ובעמוד היראה המוסר, וכמו"כ עמוד התפילה שהיה בבחינת רכב ישראל ופרשיו דטב להון בצלותיה מרתיכין ופרשין. ובכח תפילתו פועל ישועות גדולות ונצורות. וגם לרבות עמוד החסד להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים שבזה היה דומה לשכינה וכדברי הרמב"ם (ב"כ ומגילה הי"ז)

עמוד התורה והיראה

א) יש להדגיש כי ישנם ת"ח בעלי כשרונות גאונים ושעל כך תפארתם. ואולם מרן הגרח"ק כפי שידוע בצעיריותו לא היה גאון ולא בעל כשרון אדיר. יתירה מזו שמעתי מבעל המעשה כי בעל המאפיה בגבעת פועבז'ז' אמר כי בצעירותו בקשו הגרוי"ק (הסטייפלר) שילמד עם ר"ח. כיון שהוא היה הבחור המוכשר ולעומתו ר"ח היה צריך חיזוק. והנה סיים בעל המאפיה את סיפורו ואמר, ראו מה נעשה ממני - אופה. ומה נעשה מר"ח שר התורה רשכבה"ג.

ב) וכך כותב הגרח"ק זצוק"ל בספרו אורחות יושר (פכ"ט - תורה)

והרוצה להיות ת"ח אמיתי צריך לשקוד הרבה על התורה, וללמוד בהתמדה, והדבר ידוע בישיבות שלא הבעלי כשרון הצליחו בדרך כלל, אלא המתמידים. והחילוק בין בעל כשרון לשאינו בעל כשרון אם שמי שאינו בעל כשרון צריך ללמוד הענין עוד חצי שעה או שעה, אבל אח"כ שניהם שוים. ואפילו מי שחלש מאוד בכשרון, אם יתמיד, כבר הבטיחו חז"ל שיצליח [ובלבד שיהא ירא שמים], כמש"כ במסכת מגילה (ו:) יגעתי ולא מצאתי אל תאמין. וציין שם לדברי הגרי"ק (הסטייפלר) בספרו חיי עולם (מ"ב פי"ד) שהביא מספר חוט המשולש מעשה בבחור אחד בן י"ז שבא להחת"ס ורצה ללמוד תורה והוא לא למד מעולם, והחת"ס קיבל אותו וביקש מהבחורים שילמדו אתו, והיה קשה לשמוע ומהיר לאבד, ולא הצליח כלום, ומ"מ מרוב שקידתו לא עזב התורה, והמשך הזמן הצליח וגם עשה פרי, ונעשה ת"ח ורב בעיר גדולה ונזכר הרבה פעמים בתשובות חת"ס ע"כ.

ג) אף אנו נאמר על מרן שר התורה שמכח התמדתו המופלאה בעסק התורה שקיים בעצמו - "מה אהבתי תורתיך כל היום היא שיחתי". "בחוקותיך אשתעשע לא אשכח דבריך" זכה לקנותה במ"ח דברים שהתורה נקנית בהם. וכפי שאמרו על מרן החזו"א כן נתקיים בו - כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ומלבשתו ענוה, ונהנים ממנו עצה ותושיה.

ד) כמה מסר נפש וחיזוק על קיום סדר זרעים בחיבורו הנפלא והעצום "דרך אמונה" שגם מרן הגרי"ש אלישיב התפעל עד מאוד בראותו את המחזה הנפלא שבחיבור זה גלייה לדרעיה ונפל בהורא בבי מדרשא. ועל כולם שעודד והמריץ את עם ישראל להיות עוסקים בהלכות שבעיית, ולהיות מקיימים את הלכותיה על כל פרטן ודקדוקן כבורי כח עושי דברו. והכל יוצק מתורתן של ראשונים ואחרונים ועל כולם הסבא קדישא מרן החזו"א זצוק"ל.

ה) בשנת תשנ"א שנת מלחמת המפרץ שימש הגרח"ק כסנדק בברית קודש שכנותיו שכונת הר-נוף ואז שאלתיו מה דינם של המספלות שלא תפקדו מחמת מצב החירום של המלחמה. ותשובתו אל אתר היתה - מחלוקת הרמ"א והגר"א (חו"מ סי' ס"א בדין אונס מכח מדינה). והוספתי לשאול ומהי ההלכה. והשיב - "תשאל את השוועי" [היינו מרן הגריש"א זצוק"ל]. וכידוע שמרן החת"ס הורה בכגון דא לעשות פשרה בתשלום המלמדים. מרן הגרח"ק דכל רז לא אניס ליה לא תקע עצמו בהוראה, ובפרט שביטל את עצמו למי שהחזיק כגדול ממנו הלא הוא מרן הגרי"ש אלישיב הדור.

ו) כמה מסר נפש על קדושת עם ישראל, בי' תמוז תשע"ג התקיימה אסיפת רבנים בביתו של הגרח"ק זצוק"ל ובמעמד רה"י הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל בענין פגעי הטכנולוגיא. ואף אני הקטן הייתי נוכח במעמד זה. ואשר כידוע פרסם הגרח"ק פסק הלכה נחרץ שהצפיה באינטרנט סמארטפון איפון היא בדין יהרג ואל יעבור. [ובספרי שמרו משפט ח"ג הארכתי לבאר את הפסק על מה אדניו הוטבען]. והיה מביא את דברי חז"ל המובאים ברש"י (בראשית ה, ג') "קץ כל בשר וגו'" - כל מקום שאתה מוצא זנות אנדרלמוסיא באה לעולם והורגת טובים ורעים.

וכך כתב רבינו הגרח"ק בספרו ארחות יושר (פי"ב) בריש מסכת אצילות אליהו בן יוסף פתח כתיב "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם", מהא אוליפנא שאין הקב"ה מגלה סודיו כי אם ליראיו, שאפילו אדם מישראל למד מקרא משנה תלמוד ואגדה ותוספות ואין בו יראה לחינם צלל במים אדירים וכל מה שטרח לחנם טרח ע"כ.

וכך מרן הגרח"ק היה גדול בתורה וגדול ביראה במפתחות הפנימיות ובמפתחות החיצוניות ומכח זה זכה לכל החכמה הזו הלא היא חכמת התורה.

וזמגלין לו רזי תורה

א) זכה מרן רבינו הגרח"ק זצוק"ל כי נתגלו לו רזי תורה. וכך כותב רבינו בספרו ארחות יושר תורה פרק כ"ו הפרק העוסק ברוח הקדש. וז"ל שיש הרבה מדרגות ברוה"ק. דמה שאמרו בגמ' (סוטה מח:) נסתלקה רוה"ק מישראל הכונה על בבואה ממש שזה נסתלק עד שיבוא אליהו, וכמו שאמר הנביא האחרון מלאכי "זכרו תורת משה עבדי וגו' הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה'". והיינו שמעתה לא תהא בבואה, רק בתורה תמצאו הכל. והבבואה לא תחזור עד שיבא אליהו לפני משיח כשמאחז"ל (עירובין מג:)

אמנם גם ברוה"ק שאח"כ יש כמה דרגות, יש שהחכם מרגיש באמת כאילו שהודיעוהו מן השמים כל וכך וכו' ויש הרבה פעמים שהחכם אומר לפי חכמתו מה שנראה לו וזקק"ה מסכים עמו כמש"כ בספר חסידים כל הדובר אמת ואינו רוצה לחשוב שקר, אפילו דברים שיחשוב ויזכר אע"פ שלא יתכוין להם, כל מחשבותיו ודבריו יתקיימו שנאמר "ותגזר אומר ויקום לך" עכ"ל.

ב) וכך זכה מרן שבגתלו לו רזים הן בתורה והן בעניני עולם. מפורסם כי בחברו ספר "קרני חגבים" ונתקשה במראהו של החגב, הזמה הופיע חגב על אדן חלון ביתו וכך יכל להתבונן בחגב ועפ"ז להעלות על ספרו את ברירור ההלכה ביחס לחגב. וכשספרו את הדבר למרן הגרי"ש אלישיב התפעל מאד ואמר כי דבר זה נזכר רק בראשונים (עיין מרן הב"י בענין עוף הקרי"א)

באחד מימי חוה"מ הפסח ביקר הגרח"ק עם הרבנית בת שבע את חמיו מרן הגריש"א אמה הרבנית בת שבע לאביה - אבא ידוע אתה כי בליל הסדר הגיע אליהו הנביא לרבי חיים. הביט הביט מרן הגריש"א ברבי חיים ושאל אותו האם אכן כך. ורבי חיים חייך ולא ענה דבר....

בשנת תשנ"א בזמן מלחמת המפרץ הבטיח מרן הגרח"ק כי בכח התורה ובזכות התורה לא יפול טיל בעיר בני ברק. וכך היה.

ג) אסיים בחיזוק שנתן הגרח"ק ללומדי התורה. כשנשאל כמה צריך ללמוד תורה בבין הזמנים. השיב כמו בזמן. ושוב נשאל וא"כ מה ההבדל בין הזמן לבין הזמנים. והשיב, בזמן לומדים מה שמחייבת המסגרת. אבל בבין הזמנים לומדים מה שלבו חפץ, ואז לומדים יותר טוב. וסיים גם אני בבין הזמנים למדתי לבו חפץ וכך למדתי טוב יותר.

דטב להון לישראל בצלותיה

רבינו הגדול מרן הגרח"ק זצוק"ל היה לבם של ישראל לאביהם שבשמים, וצער של כל יהודי כקטן כגדול היה עצור בעומק לבו, ומכח חיבור זה היה מעתיר תפילה ברכה ובקשה לפני צור שוכן מעונה לקבל ישועה מבעל הישועות אשר הוא מצפה כי נפנה אליו כדכתיב "יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה, הראיני את מראיך השמעיני את קולך, כי קולך ערב ומראך נאוה".

על אף שכל דקה היתה יקרה לרבינו כמוצא שלל רב, מ"מ הפנה את זמנו היקר והחשוב להיות קשוב לצרכיהם ולצרותיהם של הפונים אליו להמציא תרופה למכותיהם, הן בתפילותיו הן בברכותיו, וכל היה עמוד החסד לכלל. גם תורתו היתה בבחינת ותורת חסד על לשונו, כי הפנה מזמנו להיות משיב לכל שואל כקטן כגדול. ותשובותיו קולעות אל השערה בקוצה ובדיוק נפלא.

מי יתן לנו תמורתו מי יתן לנו חליפתו, אין לנו אלא להתפלל כי יקוים גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, ויעיתר תפילה לפני צור שוכן מעונה דיאמר לצרותינו די, ויגאלנו במהרה גאולת עולמים בבנין בית מקדשנו ובביאת משיח צדקנו. אכי"ר

זכותו תגן בעדנו ובעדכם ובעד כל כלל ישראל.

מאורי האומה

רבינו שמואל מרציאינו זצוקללה"ה • ראב"ד תאוריאת ואל ג'דידה ומח"ס "זיען שמואל" • כ"ו ניסן התשכ"ב

רבנו (המכונה גם רבי שמואל מרציאנו דלחימר) נולד לאביו רבי משה מרציאנו ולאמו מרת אסתה, בממלכת ההכנים 'דבדו' בשנת ה'תרמ"א. משפחת מרציאנו כידוע הייתה אחת מהמשפחות הישראליות שהובאו אל עיר ההכנים, כדי לפתור את בעיות ההלכה השונות שנבעו מהיעדר הישראלים והלוויים.

בילדותו למד אצל רבי דוד מרציאנו, ובבחרותו התקבל לישיבתו של רבינו דוד כהן-סקלי זיע"א, בה למד עד שהגר"ד נקרא לכהן כרבה של אוראן והישיבה נסגרה. משם עבר לישיבתו של רבי אברהם הכהן צבאן ורבי יוסף הכהן סקלי לצבאן בדבדו.

בשנת ה'תרס"א נישא לאסתה, בת הכהן הגדול וראש הישיבה רבי יוסף סקלי לצבאן זצוק"ל, ובהמשך תחת רבי שלמה מרציאנו.

בשנת ה'תרע"ח נקרא לשמש כרב בעיר תאוריאת, שרוב תושביה היהודים היו גם כן כהנים, יוצאי העיר דבדו. שם פעל לתקן בעיות הלכתיות שהיו במקווה הטהרה בעיר, ואשר אילצו את בני העיר לנדוד למרחק רב מאוד לשם טהרה וטבילה. רבנו כיהן כרב העיר במשך י"ב שנים, בהן חלת אשתו והייתה חולנית וחלושה ביותר.

ביום מן הימים נקרא לעיירה הקטנה אוטאט על חאג', וכאשר עברו בקברו של רבי אברהם מכלוף באוטאט - התפללו על בריאותה של אשתו, ומיד לאחר מכן הבריאה כליל מכל תחלואיה. בשל כך החליט הרב להישאר באוטאט, וכיהן כרב העיירה במשך חמש שנים. שם פגש במנהג חריג לברך 'שהחיינו' על דג הנקרא "שבאל", והביא למנהג סמוכות בספרו.

אחר פטירת בנו בכורו החליט לעבור לגור בחברת תלמידי חכמים ובעיר גדולה יותר, ובשנת ה'תרצ"ה עבר למקנאס, שם התערה בין תלמידי החכמים אך סרב להכין במערה רשמית ולהשתכר ממנה. כאשר נאלץ לדאוג לפרנסת ביתו, עסק במסחר שעה קלה מדי יום. במקנס שהה שש שנים.

בשנת ה'תש"א פנו אליו ראשי הקהל בעיר מאזאגאן בבקשה להכין כרב העיר. אחר הפעלת לחצים ובקשה מיוחדת שנשלחה אליו מגיסו - רבי שלמה הכהן צבאן (השני), נעתר רבנו לבקשה, העתיק את מגוריו למאזאגאן והתמנה לרב העיר, כשבמהלך שעות היום נהג לשבת בישיבת רבי שלמה הכהן בעיר.

בהמשך התבקש על ידי בית הדין הגדול בקזבלנקה להצטרף כסופר בית הדין והוא היגר עם משפחתו לקזבלנקה, שם במשך עשר שנים עסק בגיטין, שטרות, צוואות והלוואות, ובכל ספק שנתקל נהג לעיין בעומק הסוגיה ולברר את הדין כמצרף כסף, את רישומיו הגיש להגהת דייני בית הדין שיסכימו עמו, ורבים מכתבי יד אלו הופיעו לימים בספרו. כתבי יד אלו צוטטו לא פעם בשנת ה'תשכ"ב פנו אליו ראשי הקהל בעיר מאזאגאן בבקשה להכין כרב העיר. אחר הפעלת לחצים ובקשה מיוחדת שנשלחה אליו מגיסו - רבי שלמה הכהן צבאן (השני), נעתר רבנו לבקשה, העתיק את מגוריו למאזאגאן והתמנה לרב העיר, כשבמהלך שעות היום נהג לשבת בישיבת רבי שלמה הכהן בעיר.

בהמשך התבקש על ידי בית הדין הגדול בקזבלנקה להצטרף כסופר בית הדין והוא היגר עם משפחתו לקזבלנקה, שם במשך עשר שנים עסק בגיטין, שטרות, צוואות והלוואות, ובכל ספק שנתקל נהג לעיין בעומק הסוגיה ולברר את הדין כמצרף כסף, את רישומיו הגיש להגהת דייני בית הדין שיסכימו עמו, ורבים מכתבי יד אלו הופיעו לימים בספרו. כתבי יד אלו צוטטו לא פעם גם בכתבי רבינו שלמה הכהן צבאן צזוק"ל.

בט"ו מרחשון התשט"ז חלתה ונפטרה אשתו ונקברה בקזבלנקה. בעקבות כך החליט רבנו למלא את שאיפתו רבת השנים לעלות לארץ הקודש, ואחר מאמצים הצליח להשיג אישור עלייה, ובשנת התשי"ח עלה לארץ ישראל והתיישב בעיר לוד. תושבי העיר אשר שמעו את שמעו הרם, מינוהו עם בואו לתפקיד רב הקהילה. בשנת התשי"ט זכה להוציא לאור בירושלים את ספרו "זיען שמואל" בו חידושים רבים בהלכה. הספר זכה להסכמותיהם הנלהבות של רבי יעקב משה טולדנו, רבי מאיר ועקנין, רבי שלום משאש, רבינו יעקב ברדוגו, רבי רפאל קוק, רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל ועוד. הגדיל לעשות רבינו שלמה הכהן דאוורי (אף הוא לבית משפחת כהן-סקלי) וכתב שיר לכבוד המחבר, אשר התפרסם בהקדמה לספר.

רבינו נלב"ע בקדושה ובטהרה ביום כ"ו בניסן ה'תשכ"ב - ונטמן בבית העלמין בלוד.

עלי ספר

טללי שביעי על הלכות שבת // הגאון רבי טל דואר שליט"א

חיברו הגאון רבי טל דואר שליט"א מחבר הספר טללי טוהר, והוא ספר בהלכות שבת עם מקורות, ובסופו ביאור שורשי כל דין ודין מהגמרא והפוסקים בהרחבה.

הרב יגע בזה שנים רבות והספר היה כבר לעיני מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל שכתב בהסכמתו: המחבר הינו ת"ח גדול, מופלג בעיון הסוגיות ובירור ההלכה וכו', והדינים בספר יוצאים מעיון סוגיות הש"ס בדרכם של רבותינו, והכל מוסבר בצורה ברורה באופן מצויין, פרי עמלה של תורה בכל פרט ופרט, וראוי להפיצו בישראל. ובהסכמת מרן שר התורה הגר"ח קנינסקי זצ"ל כתב: כמעשהו בספרו טללי טוהר שכתב בעומק העיון באופן בהיר מאד, כן הוא בזה. והסכמת מרן חכם שלום כהן שליט"א: בספר הנפלא, המחבר נחית לעומקא דדינא, ועמל ויגע בכל דין ודין לבררו מהראשונים וכו' בהבנה ישרה.

ובהסכמת מרן הגר"י תופיק שליט"א, יצירת מופת, משנתו סדורה לו בבהירות וכו' ונפתח בכל סוגיא שערי אורה, והלומד יוכל לדעת את המעשה אשר יעשה, ולסמוך עליו בכל פרט ופרט. ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות.

מחשבת הריבית // הרה"ג יוסף שמריהו סולימני שליט"א

זה עתה הופיע בשעטנו"מ הספר הנפלא 'מחשבת הריבית' אשר נתקבל בחיבה בקרב לומדי הריבית די בכל אתר. הספר נכתב ע"י הרה"ג ר' יוסף שמריהו סולימני שליט"א, מחשובי קהילות עמלי התורה. הספר נחלק לג' חלקים:

א. ביאורי סוגיות - בו נתבארו רוב ככל הסוגיות דאיזהו נשך ראשית העמדת צורת הסוגיות וסדר הדברים באופן נכון, וכן לבאר שיטות הראשונים והפוסקים ושרשי הסוגיות. וכידוע שעניני ריבית החמורים רבו פארותיהם והמקומות שנידונו בהן, ועמל רב נדרש לתמיד כל סוגיא בהיקפה ובביאורה בסדר נכון, דגש מיוחד הושם על בהירות הדברים שיהיו בהירים ומבוארים היטב, וא"ה יבא תועלת מרובה להמעיין בו תוך כדי לימודו.

ב. בירורי הלכה - ענייני הלכה מעשיים הנוגעים לחיי היום יום.

ג. קונטרס האשראי - בו יידונו בהרחבה כל ענייני ריבית הכרוכים בשימוש באשראי, מהידע הפרקטי של אופן השימוש באשראי לסוגיו השונים, עד בירור ההלכה באופן ברור יסודי ושווה לכל נפש.

הספר מעוטר בהסכמות מגדולי התורה שליט"א, ונתקבל באהדה רבה בקרב לומדי הריבית. וי"ל ע"י "יפה נוף ספרים" ומופץ ברשת חנויות יפה נוף טל' - 581 585 1599. ובחנויות הספרים המובחרות.

בתי כנסת וכוללים המעוניינים לקבל את הספר יפנו לטל' - 0527124913,

כן ניתן להשיג את הקונטרס 'מחשבת המוקצה' על סוגיות בסיס. טלטול מן הצד. ביטול כלי מהיכנו. ייחוד כלי. הצעת הסוגיות בבהירות והעמדת שיטות הראשונים והפוסקים והמו"מ בדבריהם - ניתן להשיג בטלפון הנ"ל.

המדור בחסות:
טקסט רץ. הוצאה לאור
הוצאת הספרים המובילה בציבור החרדי.
טקסט רץ. הוצאה לאור
039-111-444

הגדה של פסח – קול יהודה // הרה"ג נחום סילמן שליט"א

שעה טובה ומוצלחת רואה אור במהדורה מורחבת, מפוארת ומחודשת "הגדה של פסח - קול יהודה", ובה נגוהות אור, פניני אגדה, הלכה ומוסר מאת **רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי יהודה צדקה** זצוק"ל.

ההגדה נערכה בטוב טעם ודעת על ידי הרה"ג רבי נחום סילמן שליט"א - מומחה לעריכת וההדרת ספרים, אשר זכה כבר לחבר כמה וכמה הגדות מפוארות.

ההגדה ויצאה לאור במהדורה מפוארת ומהודרת במיוחד בבית היוצר טקסט רץ הוצאה לאור, הוצאת הספרים המובילה בציבור החרדי.

ניתן להשיג את ההגדה בחנויות הספרים המובחרות, ובמוקד המכירות של טקסט רץ בטל' 039-111-444 שלוחה 2 ובאתר.

בנוסף, ניתן להשיג גם את ההגדות משנים קודמות בהוצאת טקסט רץ:

- הגדת הבעל שם טוב
- הגדת רבי ישעי'הל"ה מקרעסטיר
- הגדת הסבא קדישא - מהרש"א אלפנדרי זיע"א
- הגדת מצות הפסח - הגרמ"צ ברלין שליט"א

הליכות והלכות

הגאון רבי מרדכי אשכנזי שליט"א
ר"כ שערים המצוינים ומו"ץ שכונת רמות

מחלוקת המהרשד"ם ושאר פוסקים בענין ידידת ערך המטבע - והדין בזמן הזה

במהרשד"ם (חלק חו"מ סימן עה, וביו"ד סימן רכד) דן בענין הלוואות או חובות של מטבע שנפחת ערכו מזמן ההלוואה ועד זמן ההשבה, כמה ישיב, והעלה שצריך הלוה להוסיף עד הערך כפי שהיה בשעת ההלוואה, והביא ג' ראיות לדבריו: א. מהגמ' בבבא קמא (צז:) לגבי אם הוסיף המלך בגודל המטבע שאם זיילי פירי מחמת התוספת יש לגרוע מסכום השבטה - והרי לפנינו שכח הקניה הוא הקובע וצריך להשיבו כדי אותו ערך קניה דבשעת ההלואה. ב. מהתוס' בב"מ (מז: ד"ה "למקח וממכר") שכתבו שאם מכר לו חפץ בכ"ד איסרים, ובשעת המכירה היו שוים כ"ד איסרים לדינר אחד של כסף אבל בשעת פרעון הוזלו האיסרים והיו שוים ל"ב בדינר אזי אינו יכול לפטור את עצמו בכ"ד אלא צריך להוסיף לו עד ערך ל"ב כשיעור ההוזלה - הרי לפנינו שצריך להשיב לו ל"ב איסרים כפי ערכם דבתחילה שהיו כ"ד בדינר של כסף. ג. עוד הביא המהרשד"ם ראיה לדבריו משו"ת הרא"ש כלל צד לגבי אדם ששלח יד בדינרי זהב והוזלו שצריך לשלם כשעת הגזילה - ושוב חזינן שצריך להשלים לו את הערך.

וכדרך תלמיד הדן יש להעיר בכל ראיותיו: ראייתו הראשונה שהביא מהגמ' דמוכח שבאופן שזיילי פירי מנכים לו, אינה אלא לפי המאירי הסובר שדין הגמ' קיים גם כאשר המלך הוקיר או הוזיל את ערך המטבע בלא לשנות את גודלה, אבל הרי"ף והרשב"א לכאורה לא סוברים כן, ואמנם המהרשד"ם כתב כן גם לדעת הרי"ף, אבל עינא דשפיר חזי שהוא למד כדברי החו"ד שכל דברי הרי"ף שכתב שצריך להשלים את המטבע שנפחת היינו רק באופן שהוקרו הפירות מחמת פיחות הנסכא דהיינו שהמטבע הוזל אבל באופן שלא הוקרו הפירות מחמת הפיחות לדעתו אין צריך להשלים את כמות הנסכא, אכן המעיין ימצא מפורש בדברי בעל התרומות שדברי הרי"ף נאמרו גם באופן שערך המטבע לא השתנה ביחס למטבע הישנה וממילא נמצא שהמאירי פליג על הרי"ף והרשב"א בשו"ת ואין הלכה כמותו.

ובענין ראיתו השניה מהתוס' בריש הזהב, כבר הקשו החו"ד (כאן אות א) והמחנה אפרים (סימן כה) שדברי התוס' כאן נראים כסותרים למה שכתבו בבבא קמא שצריך לשלם כשעת הזול - והחו"ד תירץ שצריך לומר בתוס' בריש הזהב דמיירי כשתנו שישיב לו איסרים כערך הדינר, וכעין זה תירץ גם המחנה אפרים שאפילו כשלא התנו להדיא אלא בסתם כך מסתמא כשסיכמו על כ"ד איסרים הוי כאילו התנו על דינר ולכן צריך להשלים לו - הא לאו הכי אין צריך להשלים כמבואר בתוס' בבבא קמא, והמהרשד"ם הביא בתחילת דבריו את דברי התוס' בבבא קמא אבל לא ביאר כיצד יתיישבו דבריהם עם התוס' בהזהב, וצ"ע, ושמא סובר שהתוס' שבבב"מ פליגי על התוס' בבבא קמא וסבירא להו כההגהות מיימוניות דבסמוך.

ובענין ראיתו השלישית משולח יד בגזילה, לכאורה דבר תימה הוא שהרי התוס' בבבא קמא להדיא חילקו בין גזל לבין הלוואה, שבגזל צריך לשלם כשעת הגזילה לפי שלא נתן לו מעולם כלום ולפיכך חייב לשלם לו את אשר היסרו בשונה מהלוואה דהוה כאילו התנו ואגן סהדי שהסכים המלוה לכך שהלוה ישיבנו 'מטבע' כעין שלוה אף אם הוזל. ואמנם המהרשד"ם שם נקט שההגהות מיימוניות (פ"ד אות מ) פליגי על התוס' וסוברים שאפילו שבגזל יוכל לומר לו 'הרי שלך לפנין' בנפסל אבל בהלואה צריך להשיב לו מטבע היוצאת גם בלא התנו - דהיינו משום שסוברים שצריך להשלים את הערך. ושו"ר במחנה אפרים (סימן כה) שכבר קדם בכל קושיות אלה. ולפי דרכנו לא מצינו מקום לפסוק כדעת המהרשד"ם.

והנה מצינו כמה מגדולי הדורות שהסכימו כדעת המהרשד"ם, עיין בכנה"ג (יו"ד סימן קסה בהגה"ט אות ב) שהביאם, והגינת ורדים (חו"מ כלל ה' סימן א) ועוד אחרונים רבים. וכנגדם רבים החולקים על המהרשד"ם, המהר"ש חיון (בני שמואל סימן מט), שחילק בין אם ההוספה היתה בגודל המטבע לבין אם המטבע נשאר בגודלו אלא שנשתנה ערכו, וקצר המצא מהשתדע. ולכן אף שבעלמו ממני דרכי החכמה להבין את דברי המסכימים למהרשד"ם מכל מקום אין ביד דל כח להכריע בין הרים גבוהים.

ובפוסקים רבים מחכמי הספרדים עשו פשרה בדין לתת למלוה חצי סכום ההתייקרות, המהרימ"ט (תאו"ח סימן ב), והכנה"ג (קסה בהגה"ט אות ג) בשם מהר"ש הלוי, וכן בשו"ת גינת ורדים, ושכן נהגו בתי הדין בקהילות ספרד בארץ ישראל ולכן לא יוכל הלוה לפטור את עצמו ולומר קים לי כהחולקים מאחר וכך המנהג, ורק אם הלוה מבני אשכנז יוכל לפטור עצמו בטענה זו.

הדין בזמן הזה

חילוק מהותי יש בין המטבע שלנו לבין המטבע בזמן חז"ל, בזמן חז"ל המטבע היתה עשויה ממתכת יקרה שהיה לה ערך עצמי, וממילא היה שייך לומר שאדם המלוה לחברו מטבע ונפסלה יוכל ליתן לו את הישנה דהוה כאילו התנה שישיב לו כזה בחומר וצורה, אבל בזמננו שאין ערך למטבע כלל אלא שטרות הכסף הם רק כעין תלוש לקנית פירות וכל ערכו אינו אלא כפי ערך אוצרות המדינה - ה'פירות', אם יפסל שטר הכסף ואינו יוצא עוד פשוט לכולי עלמא (אפילו להרמ"א בחו"מ סימן עד) שלא יוכל להשיב לו את אותו השטר שנפסל כי בודאי אין שום סברא דהוה כאילו התנו שישיב לו דבר שאין לו שום ערך. ולכן היה נראה שבזמן הזה אפילו אם בשעת ההלואה לא התנו שישיב לו כערך הכסף של עכשיו יצטרך להשלים לו את ערכו, וגם החולקים על המהרשד"ם יודו להשקפתו.

וכן כתב החזו"א (סימן עד אות ה) "ענין המטבעות בזמננו נשתנו שיש מטבעות שאין להם שווי בחומרם כלום רק שהם כשטר על אוצר הממשלה ובזה הם מקיימים ערכם, וכשנפסלו אינם שוים כלום, ונראה דבזה אפילו לזה סתם אם נפסלו ואינם מטבע כלל חייב ליתן לו מטבע היוצא, דלא חשיב כהודל, דלא היה לו רק צורה והצורה נאבדה כולה, ואם מטבע החדש נפחת מפני שאין אנשים נותנין לו אמון בערך שהיה להם אמון למטבע הראשון חשיב כנפחת, ואם הוקרו פירי בשביל זה יש לחשוב את המטבע החדש כמטבע שנפחת וצריך להוסיף למלוה את הפחת". עכ"ל. והדברים מאירים.

ובענין חובות סתם אף שאין צריך להשלים לו את ערך השטר כאשר הוזל אמנם משמיה דהגרי"ש אלישיב מטו בי מדרשא שבעניני דרבנן כגון במכירה ניתן לסמוך.

קהילות הקודש

פעילות עניפה בקרב בני הישיבות ע"י מערכת לבקר בהיכלו

לקראת בין הזמנים ניסן התבשרנו כי במהלך ימי בין הזמנים תתקיימנה פעילויות רבות ומשמעותיות על ידי מערכת לבקר בהיכלו, למען רווחתם והצלחתם של בני הישיבות הקדושות.

לאורך זמן חורף נערכו סדרי לימוד בלילות שבת קודש ובמוצאי שבתות, בליווי כיבוד עשיר בעשרות בתי מדרש כפי שסוקר בלוח הקהילות. בנוסף, בסוף זמן חורף הוקם פרויקט מיוחד בשם 'תורת חסד', אשר מטרתו לתמוך ולסייע בארגוני הת"ת בישיבות הקדושות ולבחורים מעוטי יכולת, ברכישת ביגוד ותמיכה כספית במגוון צרכים.

עם פתיחת בין הזמנים, נערכה מכירת חסד גדולה של ביגוד והנעלה, חליפות, כובעים ועשרות פריטי לבוש נוספים, במחירים מסובסדים באופן משמעותי לרווחת ציבור עמלי התורה.

לקראת ימי בין הזמנים יצא לאור קונטרס 'תלמודו בידו', אשר מהווה חלק מתכנית לימוד וכתיבת חבורות בה כותבי החבורות זוכים במלגות ובפרסים יקרי ערך כפי שיפורסם.

בליל שישי הראשון בבין הזמנים נערכו ערבי 'זיע' שירה והתעוררות בליווי טשולנט וכיבוד עשיר, למען קווי ה' יחליפו כוח, וכן התקיים אירוע מיוחד לשירה ולזמרה בבנייני האומה לאלפי בני הישיבות. כל זאת בנוסף לתוכנית מים חוויתית המתקיימת בבריכות העיר, טיול גדול לצפון הארץ שייערך אי"ה אחרי הפסח בהשתדלותו של סגן רה"ע הרב אברהם בצלאל, ועוד שפע פעילויות חשובות.

ציבור עמלי התורה ובני הישיבות הקדושות שולחים את תודתם לראשי מערכת לבקר בהיכלו, הגאון רבי יוסף חיים סויסה שליט"א והגאון רבי יוסף רוקח שליט"א, ועימם הרב אלעזר זאבי הרב אהרן כמון והרב דוד אוזן שליט"א, המוסרים את נפשם לאורך השנה למען בני הישיבות הקדושות, וליוזם התכנית סגן רה"ע הרב צביקה כהן, על פעילותו התדירה למען ציבור בני התורה.

סדרי לימוד מיוחדים בימי הפורים נערכו בקהילות הקודש

בימי הפורים נערכו סדרי לימוד ומסגרות כולל בעשרות מקהילות הקודש, הן במתכונת כולל ליל פורים בליווי מלגה מכובדת, הן בסדרים בפורים עצמו דפרזים ודמוקפין ובשב"ק של